

LIMEO

UTBILDNINGSMATERIAL

OM UTBILDNINGSMATERIALET

Detta utbildningsmaterial är framtaget för dig som har sett scenföreställningen “LIMBO”, som togs fram i samarbete med människorättsorganisationerna Civil Rights Defenders och Human Rights Watch inom ramen för projektet Rights Beyond Borders.

Utbildningsmaterialet är tänkt som en fördjupning efter föreställningen och ger möjlighet att reflektera vidare kring de teman, frågor och perspektiv som LIMBO väcker.

Utbildningsmaterialet har tagits fram med stöd av Erika Isaksson och möjliggjorts genom Palmestipendiet från Olof Palmes Minnesfond, som även har möjliggjort de kostnadsfria dagsföreställningarna för förstagångsväljare och unga upp till 25 år.

Creators Society är ett nätverk av svenska kreatörer som genom tvärdisciplinära samarbeten skapar projekt där konst möter aktuella samhällsfrågor. Nätverket satte 2025 upp föreställningen “Hela havet stormar” på Maxim i Stockholm, en föreställning om människor på flykt skapad till förmån för Human Rights Watch och har tidigare arrangerat den första modevisningen i EU-parlamentet med målet att öka medvetenheten om tvångsarbete och barnarbete inom modeindustrin.

Kontakt: Info@Creatorssociety.se

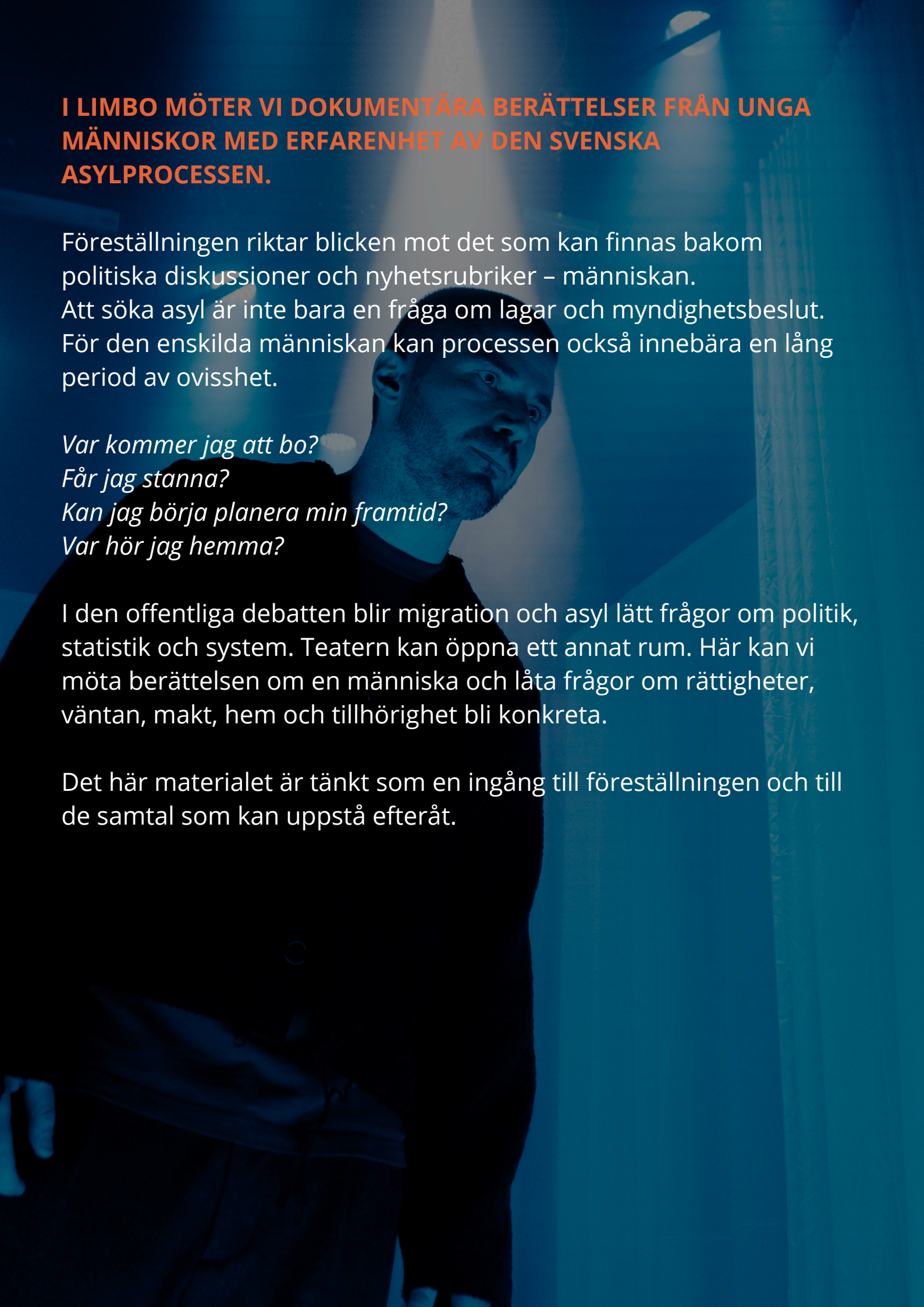
Human Rights Watch är en global oberoende organisation som verkar för allas lika rättigheter genom att utreda och synliggöra orättvisor och förtryck, och engagera beslutsfattare att bätrre respektera mänskliga rättigheter.

Kontakt: Sweden@HRW.org

Civil Rights Defenders är en internationell människorättsorganisation som är politiskt och religöst obunden. de bedriver påverkansarbete, juridiska processer och bevakar situationen för mänskliga rättigheter globalt.

Kontakt: Info@CRD.org

Foton: Filip Olsson

I LIMBO MÖTER VI DOKUMENTÄRA BERÄTTELSER FRÅN UNGA MÄNNISKOR MED ERFARENHET AV DEN SVENSKA ASYLPROCESSEN.

Föreställningen riktar blicken mot det som kan finnas bakom politiska diskussioner och nyhetsrubriker – människan.
Att söka asyl är inte bara en fråga om lagar och myndighetsbeslut. För den enskilda människan kan processen också innebära en lång period av ovisshet.

Var kommer jag att bo?
Får jag stanna?
Kan jag börja planera min framtid?
Var hör jag hemma?

I den offentliga debatten blir migration och asyl lätt frågor om politik, statistik och system. Teatern kan öppna ett annat rum. Här kan vi möta berättelsen om en människa och låta frågor om rättigheter, väntan, makt, hem och tillhörighet bli konkreta.

Det här materialet är tänkt som en ingång till föreställningen och till de samtal som kan uppstå efteråt.

OM ASYL

Att söka asyl är en mänsklig rättighet. Stater som har anslutit sig till FN:s flyktingkonvention har skyldigheter gentemot människor som söker skydd. Det innebär bland annat att en person ska kunna få sina skyddsskäl prövade.

En central princip inom internationell flyktingrätt och mänskliga rättigheter är **non-refoulement**. Principen innebär att en stat inte får återsända en person till ett land eller område där personen riskerar förföljelse, tortyr eller andra allvarliga kränkningar av sina mänskliga rättigheter.

Asylrätten handlar därför både om möjligheten att söka skydd och om staters ansvar att respektera grundläggande internationella rättigheter och skyldigheter.

Sverige har under stora delar av efterkrigstiden framhållit asylrätten och skyddet för människor på flykt som viktiga delar av landets internationella åtaganden. Sverige anslöt sig tidigt till FN:s flyktingkonvention, och i samband med 1954 års utlänningslag infördes också en princip om asylrätt för politiska flyktingar i svensk lagstiftning.

Samtidigt har den svenska asylpolitiken förändrats över tid. Under vissa perioder har Sverige haft regler som gett skydd åt fler grupper än dem som omfattas av flyktingkonventionens definition.

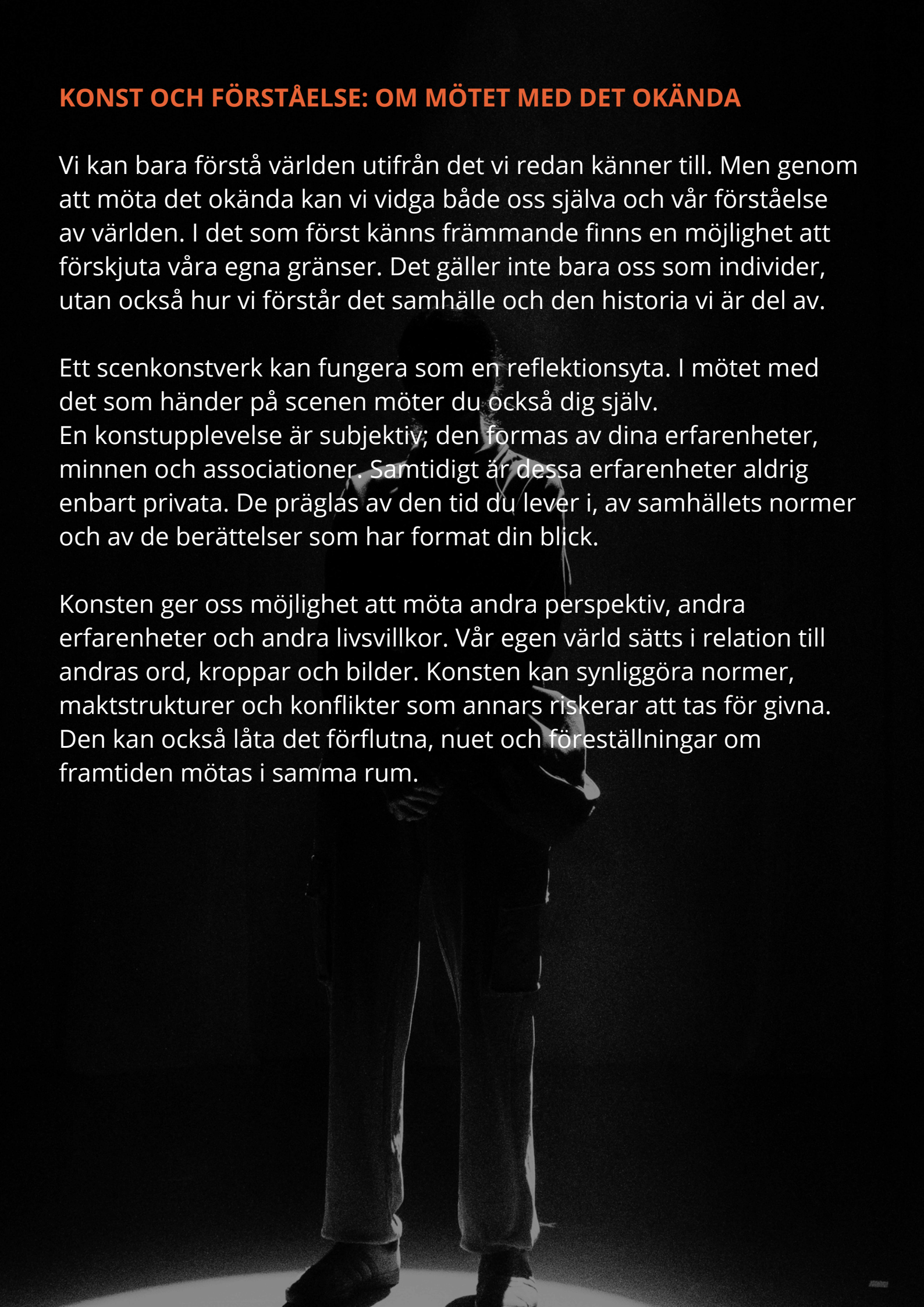
Sveriges hållning till asyl har alltså inte varit oföränderlig. Den har präglats av en återkommande spänning mellan å ena sidan rätten för människor på flykt att få skydd och å andra sidan politiska ambitioner att reglera och begränsa migrationen. I dag är det uttalade migrationspolitiska målet en restriktiv politik där skydd ska ges i enlighet med den miniminivå som följer av EU-rätten och de internationella regler som Sverige är bundet av, däribland asylrätten.

KONST OCH FÖRSTÅELSE: OM MÖTET MED DET OKÄNDA

Vi kan bara förstå världen utifrån det vi redan känner till. Men genom att möta det okända kan vi vidga både oss själva och vår förståelse av världen. I det som först känns främmande finns en möjlighet att förskjuta våra egna gränser. Det gäller inte bara oss som individer, utan också hur vi förstår det samhälle och den historia vi är del av.

Ett scenkonstverk kan fungera som en reflektionsyta. I mötet med det som händer på scenen möter du också dig själv.
En konstupplevelse är subjektiv; den formas av dina erfarenheter, minnen och associationer. Samtidigt är dessa erfarenheter aldrig enbart privata. De präglas av den tid du lever i, av samhällets normer och av de berättelser som har format din blick.

Konsten ger oss möjlighet att möta andra perspektiv, andra erfarenheter och andra livsvillkor. Vår egen värld sätts i relation till andras ord, kroppar och bilder. Konsten kan synliggöra normer, maktstrukturer och konflikter som annars riskerar att tas för givna. Den kan också låta det förflutna, nuet och föreställningar om framtiden mötas i samma rum.

För att uppleva konst krävs ingen förkunskap. Du behöver inte veta vad det ”handlar om”, och du behöver inte förstå allt medan det händer. Upplevelsen kan börja i en känsla, en bild, en rörelse, en stämning eller i något som skaver. Först efteråt kan ord, sammanhang och nya perspektiv fogas till det du har upplevt.

LIMBO bygger på dokumentära berättelser från unga människor med erfarenhet av den svenska asylprocessen. I mötet mellan deras erfarenheter, scenkonsten och publiken uppstår ett rum där frågor om bland annat hem, väntan, tillhörighet, rättigheter och framtid kan undersökas. Föreställningen behöver inte ge oss samma svar. Kanske är dess möjlighet istället att låta oss upptäcka nya frågor.

I spänningsfältet mellan det subjektiva och det gemensamma, mellan det välbekanta och det främmande, finns en av konstens särskilda möjligheter: att låta oss se både oss själva och vår samtid med nya ögon.

FRÅGOR

- Vad innebär det att en konstupplevelse är subjektiv?
- Kan ett konstverk betyda olika saker för olika människor?
- Uppstår konsten först i mötet mellan verk och publik?
- Är det viktigare att känna något inför ett konstverk än att förstå det?
- Kan vi förstå erfarenheter som vi själva aldrig har haft?
- Hur kan mötet med det okända genom konst hjälpa oss att förstå både oss själva och andra?
- Kan konst förändra hur vi ser på en samhällsfråga? Hur?

TITELN LIMBO PEKAR MOT ETT TILLSTÅND MELLAN OLIKA LÄGEN. ATT INTE LÄNGRE VARA DÄR EN VAR. ATT ÄNNU INTE VETA VAR EN KOMMER ATT HAMNA.

Att vänta. Vi väntar alla. På bussen. På ett meddelande.
På sommarlovet. På ett provresultat.
Men all väntan är inte likadan.

DISKUTERA

- När går tiden fort?
- När går den långsamt?
- Kan fem minuter kännas som en timme?
- Vad avgör hur vi upplever tid?
- Hur känns det att vänta på något positivt?
- Hur känns det att vänta på ett besked som du är rädd för?
- Vad händer om du inte vet när beskedet kommer?
- Kan väntan förändra en människa?
- Är väntan passiv?
- Kan man leva sitt liv samtidigt som man väntar på att livet ska börja?

GRUPPÖVNING – EN MINUT

- Be hela gruppen blunda.
- Ingen får titta på en klocka.
- Var och en räcker upp handen när hen tror att exakt en minut har gått. Jämför.

DISKUTERA

- Vad hände med tiden när ni inte kunde kontrollera den?
- Vad händer med vår upplevelse av tid när vi saknar information?
- Vad händer när någon annan bestämmer när väntan är slut?

SKRIVÖVNING - *HEM*

Föreställning LIMBO berättar om en verklighet där människor tvingas lämna det som en gång var deras hem och där sorgen över det förlorade möter hoppet om ett nytt hem, en framtid och en plats att höra till. Men vad är egentligen ett hem?

AVSLUTA MENINGEN

DU VÄLJER ALLTID SJÄLV OM DU VILL DELA DINA SVAR I GRUPP.

Hemma är där ...

Skriv igen:

Jag känner mig hemma när ...

Och igen:

Ett hem behöver ...

DISKUTERA

- Är ett hem en fysisk plats?
- Kan en människa ha flera hem?
- Kan du bo någonstans utan att känna dig hemma?
- Kan du känna dig hemma på en plats där du inte bor?
- Är hem och hemland samma sak?
- Vad behöver en människa för att känna tillhörighet?
- Vem bestämmer vem som får höra till?

VEM FÅR BERÄTTA?

- Vad innebär det att en konstupplevelse är subjektiv?
- Vem blir intervjuad?
- Vem får vara expert?
- Vems berättelse blir en nyhet?
- Vad händer när en människa främst beskrivs som del av en grupp?
- Finns det en skillnad mellan att tala om någon och att tala med någon?
- Vem har makten att beskriva vem någon annan är?

DISKUTERA FÖRESTÄLLNINGEN

- Kändes föreställningen annorlunda eftersom du visste att den byggde på verkliga erfarenheter?
- Tänkte du på människorna bakom berättelserna medan du såg föreställningen?
- När upplevde du föreställningen som dokumentär?
- När upplevde du den framför allt som teater?
- Kan något vara både sant och konstnärligt bearbetat?
- Vad kan en skådespelare göra som en intervju inte kan?
- Vad kan en dokumentär berättelse göra med publiken?
- Förändras vårt ansvar som publik när berättelsen bygger på verkliga erfarenheter?

GRUPPÖVNING - *RÄTTIGHETER I RUMMET*

Dela in i mindre grupper.
Varje grupp får diskutera frågan:

Vad behöver en människa för att kunna bygga en framtid?

Skriv varje svar på en egen post-it lapp.
Det kan vara konkreta eller abstrakta saker.
Placera lapparna på golvet.
Låt sedan grupperna försöka ordna dem.

Vad är:

ETT BEHOV?
EN ÖNSKAN?
EN RÄTTIGHET?
ETT PRIVILEGIUM?

Det kommer sannolikt att uppstå oenighet.
Använd detta som diskussionsunderlag.

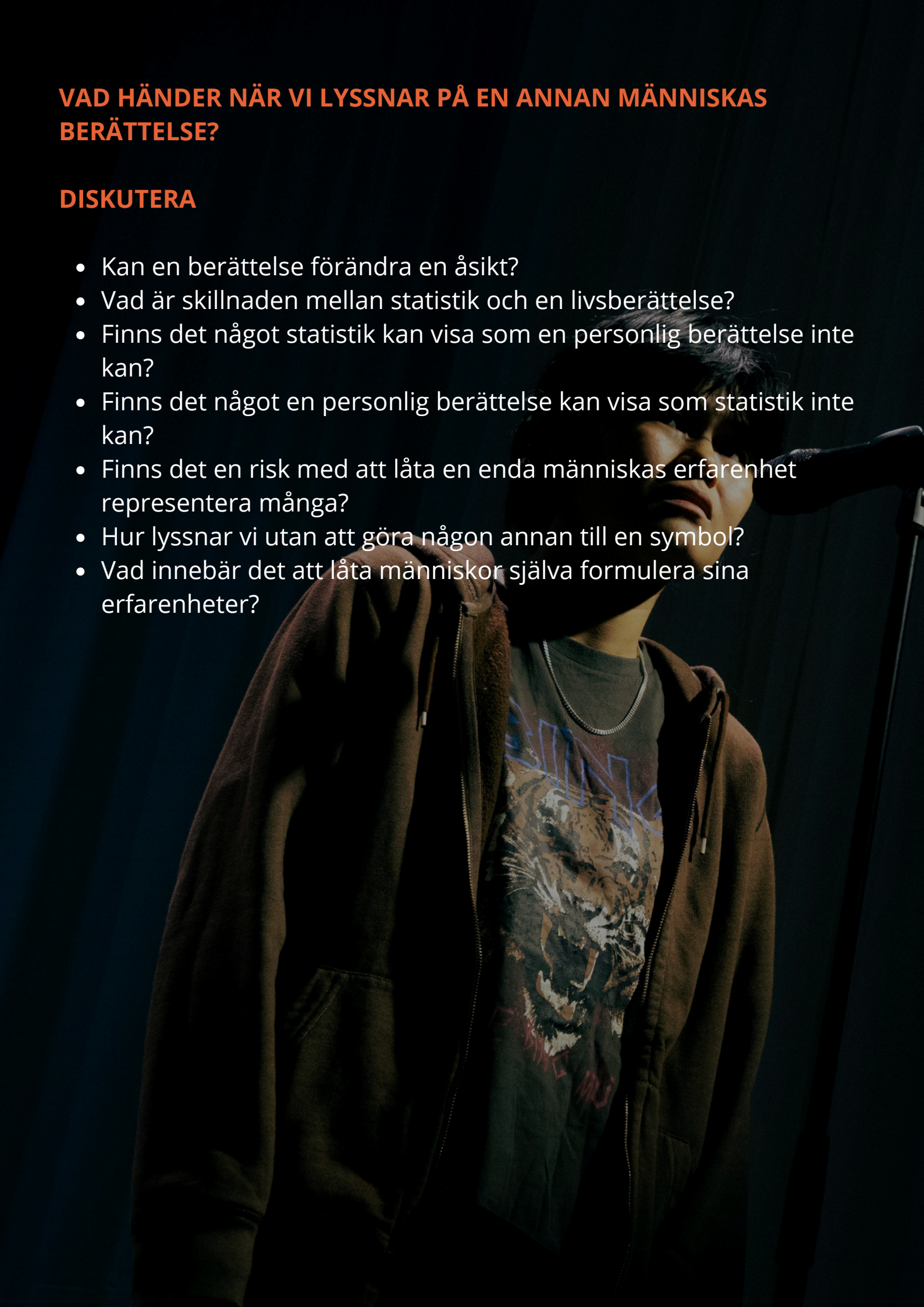
DISKUTERA

- Vem har makten att beskriva vem någon annan är?
- Varför placerade ni lapparna olika?
- Vem bestämmer vad som är en rättighet?
- Kan något vara självklart för en människa men ouppnåeligt för en annan?
- Är trygghet en känsla eller något samhället kan skapa?
- Vad krävs för att en människa ska kunna planera sin framtid?

VAD HÄNDER NÄR VI LYSSNAR PÅ EN ANNAN MÄNNISKAS BERÄTTELSE?

DISKUTERA

- Kan en berättelse förändra en åsikt?
- Vad är skillnaden mellan statistik och en livsberättelse?
- Finns det något statistik kan visa som en personlig berättelse inte kan?
- Finns det något en personlig berättelse kan visa som statistik inte kan?
- Finns det en risk med att låta en enda människas erfarenhet representera många?
- Hur lyssnar vi utan att göra någon annan till en symbol?
- Vad innebär det att låta människor själva formulera sina erfarenheter?

SPRÅK OCH SAMHÄLLSDEBATT

Samla ord och uttryck som ni möter i rubriker, politiska uttalanden eller offentliga samtal om migration och asyl.

ANALYSERA ORDEN UTAN ATT FÖRST VÄRDERA DEM.

- Vem beskrivs?
- Vem talar?
- Är människorna individer eller grupper?
- Vilka verb används?
- Vilka metaforer används?
- Vem får agera?
- Vem framställs som passiv?
- Vilka känslor väcker formuleringarna?
- Prova därefter att formulera samma information på ett annat sätt.

DISKUTERA

- Vad förändrades?
- Kan två meningar vara faktamässigt lika men skapa helt olika bilder av människor? Vem har makt över berättelsen?

